

Két pillanatkép állami- és pártvezetőink hétköznapi életéből a hatvanas években ^[1]

November 11-én reggel 8 óra előtt autóból egy tántorgó rendőrt pillantottam meg a Calvin tér sarkánál, aki autóbuszokat /pl. a 15-ös jelzésű/ állított meg, a vezetőkhöz, de főleg az utasokba belekötött, majd sorba állította őket. Valószínűleg igazolni kellett magukat a megállított személyeknek, azonban ezt csak feltételezem, mert én nem álltam meg kocsimmal, csupán egyszer-kétszer elmentem a szármalmas jelenetet produkáló rendőr mellett. A jelenetre erősen reagált a járókelő közönség, s úgy vettem észre, többen megmosolyogták, mások rosszallásukat fejezték ki a látottak fölött.

Bevezetés

Első ránézésre unalmasnak és érdektelennak tűnnek az 1960-as évek Magyarországon, leszámítva talán az 1968-as év jól ismert eseményeit. A valóság azonban más, a vékony fedőréteget megkaparva rendkívül mozgalmas, figyelemreméltó és szerfelett izgalmas kép bontakozik ki a szemünk előtt ugyanebből az időszakból. A korszak feltárására indított kutatómunka során olyan apró epizódok is a felszínre kerülnek, amelyek mind az említett évtizedre, mind az esetek "főszereplőire" nézve igen jellegzetesek. Ezek sorába tartozik az alábbi két dokumentumközlés is - 1964-ből valamint 1968-ból -, amelyek a vezető magyar államférfiak hétköznapi életéből mutatnak be egy-egy rövid történetet.

Az első pillanatkép "főszereplője", az 1891-ben született Sík Endre kacskaringós életutat járt be. Miután novicius korában "kiugrott" a piarista rendből, az első világháború idején az orosz fronton hadifogságba esett, s kommunista lett. 1920-tól 1945-ig a Szovjetunióban élt, főként egyetemi tanárként, majd a második világháború alatt a moszkvai Kossuth Rádió munkatársaként kereste a kenyerét. Magyarországra való hazatérése után a Külügyminisztériumban helyezkedett el, 1946-tól a washingtoni magyar követség beosztott diplomatája, 1948-49-ben ugyanott követ. Ezután 1954-ig a Külügyminisztérium politikai főosztályának vezetője, majd négy éven át külügyminiszter-helyettes. 1958-ban külügyminiszterre avaszsált, innen ment nyugdíjba 1961-ben. 1959 és 1970 között tagja volt a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának, emellett pedig 1964-től az Országos Béketanács elnöke. 1963-ban tagja lett a Moszkva által irányított Béke Világtanácsnak, illetve 1971-től 1978-ban bekövetkezett haláláig a szervezet elnökségében tevékenykedett.

A pillanatkép anyaga három részből áll. Az első Sík Endre levele Benkei András belügyminiszterhez, a második a címzett válasza, a harmadik pedig az a jelentés, amely alapján Benkei a volt külügyminiszternek küldött válaszelevelét megírta.

A második pillanatkép "hőse" Fock Jenő. Őt 1961-ben nevezték ki a Minisztertanács elnökhelyettesének, 1967-ben pedig a gazdasági reformok híveként számon tartott politikus miniszterelnök lett, posztjáról 1975-ben váltották le. Ezen kívül 1956 és 1989 között az MSZMP KB, illetve 1957-től 1980-ig a Politikai Bizottság tagja. A hozzá kapcsolódó történet is három dokumentumból tevődik össze, s csakúgy, mint Sík Endréé, az ő esetében is szerepet játszik Benkei belügyminiszter, aki egyébként 1963-tól 1980-ig töltötte be tisztét.

Az alább közölt iratokra a Belügyminisztérium Központi Irattárában bukkantam rá. A legkirívóbb hibákat leszámítva az eredeti helyesírást, valamint a rövidítéseket a dokumentumok hitelesebb "aurájának" kedvéért megőriztem.

Források

Sík Endre levele a belügyminiszternek

Budapest, 1964. december 4.

Belügyminiszter Elvtársnak!

BUDAPEST

Diplomáciai utamról visszatérve, most tudom bejelentésemet megtenni.

F. hó első napján személyesen óhajtottam Belügyminiszter Elvtársat ezen sajnálatos ügyben felkeresni, azonban hivatali elfoglaltságom miatt kénytelen vagyok észrevételeimet írásban benyújtani.

November 11-én reggel 8 óra előtt autóból egy tántorgó rendőrt pillantottam meg a Calvin tér sarkánál, aki autóbuszokat /pl. a 15-ös jelzésű/ állított meg, a vezetőkhöz, de főleg az utasokba belekötött, majd sorba állította őket. Valószínűleg igazolni kellett magukat a megállított személyeknek, azonban ezt csak feltételezem, mert én nem álltam meg kocsimmal, csupán egyszer-kétszer elmentem a szármalmas jelenetet produkáló rendőr mellett. A jelenetre erősen reagált a járókelő közönség, s úgy vettem észre, többen megmosolyogták, mások rosszallásukat fejezték ki a látottak fölött.

Végül is megálltam kocsimmal, mert egy külföldi turistacsoport figyelmét is felkeltette a fenti jelenet. Ekkor egy középkorú rendőr közeledett, aki, úgy látszik, ismertem kollégájá dolgait /nevét is említette, de ezt sajnos nem értettem, pedig ez a rendőr minden bizonnyal azért mondott nevet is felém fordulva, mert látta, hogy kocsimból kihajolva erősen figyelem a jelenetet!/, s ezt mondta: "A ?-t /itt mondta a rendőr nevét/ már megint eszi a fene. Azt hiszi, hogy kirendeltség vezetőjének mindent lehet." Egy személytől megtudtam ezután, hogy valami Károlyi kerti kirendeltségi vezető az illető rendőr.

Sürgős vizsgálatot kérek ezen ügyben.

Elvtársi üdvözléssel:

Sík Endre
II. Pentellei M. u. 12. f. 3.

Belügyminisztérium Központi Irattára, Miniszteri iratok, 2636-1-1102 (1964)

Benkei András levele Sík Endrének

Dr. S í k Endre elvtársnak
ny. külügyminiszter

B u d a p e s t

Tisztelt Sík elvtárs!

Hozzám küldött levele alapján kivizsgáltam az 1964. november 11-én 8 órakor a Calvin téren szolgálatot teljesítő rendőr elvtárral kapcsolatos bejelentését.

Megállapítást nyert, hogy a jelzett időben és helyen ténylegesen volt rendőri intézkedés a GA 91-84 frsz. 15-ös jelzésű autóbusz vezetőjével szemben.

Az intézkedés jogszerű volt. Az azonban feltételezhető az intézkedést végrehajtó elvtárs rossz szokása miatt - mivel az átlagnál magasabb hangot használ, túlzottan mozgékony, mutogat, stb. -, hogy távolról úgy tűnt, hogy ittas.

A vizsgálat során meghallgatott 6 elvtárs - köztük az autóbusz vezetője is - úgy nyilatkozott, hogy az intézkedő rendőrnél italszagot nem éreztek, magatartásában és öltözetében sem tapasztaltak semmi rendellenességet.

A szolgálati feladatok kulturáltabb módon történő végrehajtására az elvtárs figyelmét parancsnokai felhívták.

B u d a p e s t, 1964. december 21.

Eltvársi üdvözléssel:

Benkei András

Belügyminisztérium Központi Irattára, Miniszteri iratok, 2636-1-1102 (1964)

Jelentés

Belügyminisztérium Titkársága
Ellenőrzési Osztály

Szigorúan titkos

J e l e n t é s
Budapest, 1964. december hó 18.

Dr. Sik Endre elvtárs által tett panaszbejelentés alapján - mely szerint 1964. november 11-én reggel 8 h előtt a Kálvin tér sarkán ittas állapotban lévő rendőr intézkedett - kivizsgálást folytattunk, melynek tapasztalatait az alábbiakban jelentem:

Az V. ker. kapitányság XIII-as körzeti megbízottja, Tarr József főrm. november 11-én 7-9 h-ig közlekedésrendészeti ellenőrzést hajtott végre az Egyetem tér és Kálvin tér közötti szakaszon. A Boráros térről 7.43 h-kor induló GA 91-84 frsz. 15-ös jelzésű és Batta Balázs /XX. ker. Királyhágó u. 39/ gépkocsivezető által vezetett autóbuszt a Kecskeméti u. és Magyar u. torkolatánál, az autóbuszmegállótól néhány méterre leállította. Ez azért vált szükségessé, mert az autóbusz hátsó ajtaja a sok utas miatt nyitva maradt és a lépcsőn lógtak. A gépkocsivezető a vezetőfülkéből kiszállt, majd Tarr főrm. igazoltatta és egy betétlapot elvett tőle. A gépkocsivezető nem akart tovább menni, mert az intézkedést nem tartotta helyesnek. Véleménye szerint az ajtó nyitva maradásáért az utasokat terheli a felelősség. Tarr elvtárs felszólította Battát, hogy folytassa útját, majd közölte, hogy ellene eljárást nem indít, hanem ügyét átadja a Fővárosi Autóbuszüzemnek fegyelmi eljárás lefolytatása végett. Az intézkedés ideje alatt a megjelölt helyen több autóbusz és egyéb jármű torlódott össze. Az autóbusz visszatartása miatt az utasok nemtetszésüket fejezték ki.

November 11-én 8.10 h-kor a Budapesti Rendőrfőkapitányság központi ügyeletére dr. Salamon Andor I. Donáti u. 13/a sz. alatti lakos nevében ismeretlen személy telefonon bejelentette, hogy az V. ker. Kecskeméti és Magyar u. sarkán ittas r. főrm. intézkedik. Dr. Salamon Andor határozottan állítja, hogy a bejelentést nem tette, és a tárgyalási napló alapján kimutatta, hogy november 11-én 9 h-kor tárgyalás végett a bíróságra ment. Ahhoz viszont, hogy a Markó utcai bíróságot megközelítse, a Kálvin teret nem kellett érintenie. A bejelentés alapján a RA 14-67 frsz. gépkocsival Kalmár Péter r. szkv., Karácsonyi István r. szkv. és Egyed István r. tiz. /beo.: BRFK Tart. Z./ megjelent a helyszínen. Az említett helyen ittas állapotban lévő rendőrt nem találtak. Majd jelentéstétel végett a Múzeum büfébe mentek telefonálni, ahol találtak Tarr főrm. elvtárral, aki a büfében tartózkodó személyeket ellenőrizte. A kiküldött három rendőr elvtárs Tarr főrm.-t nem találta ittasnak, ezért intézkedés nem vált szükségessé.

Batta Balázs gépkocsivezető a vele való beszélgetés során elmondta, hogy a rendőrről semmi rendellenességet nem tapasztalt, annak ellenére, hogy néhány percen keresztül közvetlen közelségben tárgyaltak. A rendőr intézkedését utólag jogszerűnek ítéli meg.

A közlekedésrendészeti ellenőrzés után Tarr főrm. november 11-én kb. 9.15 h-kor felkereste a Fővárosi Autóbuszüzem Forgalmi Főosztályának vezetőjét, Kárpáti Lajos elvtársat, akivel szóban közölte a történeteket, és Batta Balázs betétlapját átadta további eljárás végett. Tarr elvtárs rövidebb időt a titkárságon is töltött. Sem a titkárság személyzete, sem Kárpáti elvtárs rajta rendellenességet, illetve ittasságot nem észlelt.

Tarr főrm. elmondta, hogy a bejelentésben szereplő intézkedést ő hajtotta végre. Az azonban nem felel meg a valóságnak, hogy több autóbuszt állított volna le, csak ha a lépcsőn lógtak, a vezetőket lassításra intette. Állítja, hogy intézkedés során nem volt ittas, szeszeseitál egyáltalán nem fogyasztott. Azt sem tartja helytállónak, hogy ő az utasokba belekötött volna, illetve azokat sorbaállításra vagy igazoltatásra szólította volna fel.

Tarr József főrm.-ről megállapítottuk, hogy jelenlegi szolgálati helyén, mint körzeti megbízott 1957 óta teljesít szolgálatot. Az irodája az V. Magyar u. 18. sz. alatt van, a Károly-kerttel szemben, ahol rajta kívül még 3 kmb-s dolgozik. Parancsnokai fegyelmezett, jól intézkedő rendőrnek ismerik. Fenyítve utólag 1962-ben volt, helyszínbírságot elvesztése miatt. Fenyítését törölték. Hibája, hogy intézkedései során néhány esetben túlzottan merev, az eset összes körülményeit nem mérlegeli megfelelően, és gyakran elhamarkodottan indít eljárást egyes személyekkel szemben. Rossz szokása az átlagnál magasabb hangnem használata és a túlzott mozgékony, mutogatás, mely ezen intézkedésénél is megmutatkozott.

Összefoglalva megállapítható, hogy Tarr József r. főrm. intézkedése jogszerű volt. Ittasságát bizonyítani nem lehetett. Az ügyben további vizsgálat nem indokolt, mivel olyan hat elvtárs állítja, hogy nem volt ittas, akik az intézkedés alatt illetve után vele közvetlenül beszéltek. Fent említett rossz szokása miatt magatartása az intézkedés során ténylegesen úgy tűnhetett, mintha ittas lenne. Ezért javasoljuk, hogy parancsnoka foglalkozzon vele olyan irányban, hogy különösen intézkedései során higgadtabb magatartást tanúsítson.

Nagy István
r. ales.

Belügyminisztérium Központi Irattára, Miniszteri iratok, 2636-1-1102 (1964)

Dr. Solymosi Mihály jelentése

TOLNA MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG SZIGORÚAN TITKOS
Szám: 011/12/1968

Benkei András Elvtársnak
Belügyminiszter

B u d a p e s t

Jelentem, hogy Fock Jenő Elvtárs a Minisztertanács Elnökének 1968. április 7-én a Gemenc-i vadgazdaságban tett látogatása alkalmával történt eseményről készült 2 db jelentést felterjeszték.

Jelentem, hogy a Főügyelet Vezetőjének nem volt arról tudomása, hogy Fock Elvtárral a jelentett esemény történt meg.

Fock Elvtárs látogatása jelezve nem volt. Más alkalmakkor is előfordult, hogy vezető elvtársak gépkocsiját a Főkapitányság ügyeletének útján kérték ki a gazdaságba, ezért az ügyeletvezető most sem tulajdonított ennek jelentőséget.

Miniszter Elvtársnak jelentem, hogy a Vezető Elvtársak magánjellegű látogatásáról általában csak utólag szerzünk tudomást. Indokoltnak látszik, hogy a Kormányország az ilyen látogatásokat is jelezze felénk, hogy az ilyen félreértésekből adódó eseményekről is tudjunk azonnal jelentést tenni.

Szecsárd, 1968. április 9.

Belügyminisztérium Központi Irattára, Miniszteri iratok, 4042-1-a/466 (1968)

Dr. Varga Ferenc jelentése

TOLNA MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

J e l e n t é s
Szekszárd, 1968. április 9.

Jelentem, hogy Főkapitány Elvtárs szóbeli utasítására felkerestem Parti Istvánt, a Gemenc-i Kormányrezervátum vezetőjét annak megállapítása végett, hogy 1968. április 7-én Fock elvtárs itt-tartózkodásakor milyen rendkívüli esemény történt. Távollétében feleségével beszéltem, aki az alábbiakat mondta el:

1968. április 3-án Gemencbe érkezett Fock elvtárs fia. Ekkor szerzett tudomást arról, hogy előreláthatólag 7-én 10 óra Fock elvtárs is meg fog érkezni. Program erre az időre nem volt tervezve.

Az érkezés 10 óra volt jelezve, de csak 13 órakor érkezett meg Fock elvtárs a gemenci kastélyhoz feleségével és leányával együtt gyalog. Partiék azon érdeklődésére, hogy mi történt, közölte Fock elvtárs, hogy kísérőjét és a gépkocsivezetőt elküldte az ebédhez sört vásárolni, de fogalma sincs, mi történt velük, bár ő megmondta nekik, hogy amíg vásárolnak, addig ők sétálnak.

Nagyon ideges állapotban tett említést arról, hogy az turhetetlen, ha az Operaházba megy előadásra, akkor a biztosítója egész idő alatt ott ül mögötte, most viszont elhagyta, és azt sem tudja, hol jár a gépkocsival.

Említést tett Parti és felesége előtt arról is, hogy az esetet Sebestyén elvtárral, a Kormányország Parancsnokával közölni fogja. Turhetetlennek minősítette, hogy személyi biztosítója ilyen felelőtlen magatartást tanúsít.

A Parti-család Fock elvtárs felháborodását megértette, mert ténylegesen fáradtan, porosan, kimelegedve érkeztek meg, és látszott rajtuk a 14 km-es gyaloglás. Ennek ellenére igyekeztek Fock elvtársat megnyugtatni, mondván, hogy minden bizonnyal valami félreértés történt.

Parti István kb. 13 óra után néhány perccel telefonon kérte a Tolna Megyei Rendőrfőkapitányság ügyeletétől, hogy keressék meg Szekszárdon azt a fekete színű Csajka gépkocsit, amellyel Fock elvtárs érkezett, és jelenleg a városban van. Megtalálás után indítsák útba Gemencbe.

A telefonálás után kb. 10-15 perc múlva a Tolna Megyei Pártbizottság telefonvonalán érdeklődött Gemencről Fock elvtárs kísérője, hogy Fock elvtárs nincs-e ott. Azon közlésére, hogy már ott van, kb. 10-15 perc múlva a gépkocsi kérkezett.

A kocsit Gemencbe történő megérkezése után néhány perccel a Főkapitányság ügyeletes tisztje telefonon közölte Parti Istvánnal, hogy a keresett gépkocsit útba indították Gemencbe. Ezt a közlést Parti István már azzal nyugtázta, hogy köszöni, a kocsit megérkezett.

Fock elvtárs a gépkocsi megérkezése után a kísérőjével és a gépkocsivezetővel nem akart találkozni, és úgy rendelkezett, hogy lovaskocsi álljon elő, mert a gépkocsiba nem hajlandó beülni, lovaskocsival mennek be a belső kastélyhoz.

Ott tartózkodó fiát - Jenőt - küldte le a gépkocsihoz, hogy menjenek el a háztól addig, amíg ők el nem indulnak, és majd csak 17 órakor jelentkezzenek, mert erre van tervezve a Budapestre történő visszaindulás.

Fock elvtárs és családjának a gemenci belső kastélyhoz történt elindulása után kísérője és a gépkocsivezető visszamentek Partiékhoz, és ez alkalommal elmondták, hogy nem értik az egész dolgot. Fock elvtárral kb. 10 órakor érkeztek meg Szekszárdra, itt azt az utasítást kapták, hogy vásároljanak néhány üveg sört az ebédhez.

Amíg a sörvásárlást elintézik, addig ők, mármint Fock elvtárs és családja "egyét sétálnak" vagy "előresétálnak" megjegyzést tette azzal, hogy majd találkozunk. A kísérő nem merte megkérdezni, hogy hol lesz a találkozás helye. A sör megvásárlása után Fock elvtársat gépkocsival a város területén több helyen keresték, de nem találták meg. Mivel a keresés eredménytelen maradt, a Tolna Megyei Pártbizottság épülete előtt álltak, gondolván azt, hogy Fock elvtárs ott van, vagy oda fog menni. Már türelmetlenek voltak Fock elvtárs távolléte miatt, ezért telefonáltak ki Gemencbe. Időközben kapták a Főkapitányság értesítését, hogy menjenek Gemencbe, mert Fock elvtárs már ott van.

Dr. Varga Ferenc r. ales.
FOKAPITÁNYHELYETTES

Belügyminisztérium Központi Irattára, Miniszteri iratok, 4042-1-a/466 (1968)

Rozsa György jelentése

Tolna Megyei Rendőrfőkapitányság
Központi Ügyelete Szekszárd

J e l e n t é s
Szekszárd, 1968. április 8.

Jelentem, hogy 1968. április 7-én mint Központi Ügyelet Vezető teljesítettem szolgálatot. 13.20 óraor Parti István elvtárs, a Gemenci Vadgazdaság vezetője telefonon értesített, hogy Fock Jenő Elvtárs, a Minisztertanács Elnöke megérkezett a Gemenci kastélyba. Arra kért, hogy a város központjában van egy Csajka típusú gépkocsi, melyet irányítsunk Gemencbe. Az URH-járórt azonnal utasítottam, hogy a gépkocsit keressék meg, és irányítsák Gemencbe. A járőr kb. 5 perc múlva jelentette rádión, hogy a gépkocsi a megyei Pártbizottság előtt várakozott, és útba indították Gemencbe. 10 percen belül telefonon visszahívtam Parti elvtársat, és a fentieket közöltem vele. Parti elvtárs ezt megköszönte, és közölte, hogy minden rendben van, a gépkocsi megérkezett. Mivel probléma nem vetődött fel, a fenti eseményt nem jelentettem.

Rozsa György r. örgy.
Közp. Ügy. Vez.

Belügyminisztérium Központi Irattára, Miniszteri iratok, 4042-1-a/466 (1968)

Címkék:

[belügyminisztérium](#) ^[2]

[1968](#) ^[3]

[Politikai Bizottság](#) ^[4]

[MSZMP](#) ^[5]

Kiadás: 4. évfolyam (2004) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/ket_pillanatkép_allami_es_partvezetoink_hetkoznapi_eletebol_a_hatvanas_evekben.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/ket_pillanatkép_allami_es_partvezetoink_hetkoznapi_eletebol_a_hatvanas_evekben.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/belugyminiszterium>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1968>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/politikai-bizottsag>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>